

Chris Patten – diplomaat ja poliitik

Jette Arula-Jahe (RiTo 12), Eesti Rahvusraamatukogu parlamendiinfo keskuse infospetsialist

Chris (Christopher) Patteni, Euroopa ühe silmapaistvaima riigimehe 2005. aastal ilmunud mälestusteraamat “Not quite the diplomat. Home truths about world affairs” (“Mitte päris diplomaat. Kodune tõde maailma asjadest”) on väärt ja nauditav lugemine. Raamat koondab Patteni Euroopa Komisjoni välisvolinikuks olemise ajal (1999–2004) nähtut ja kogetut. Toetudes aastatepikkusele kogemusele rahvusvahelises diplomaatias, kritiseerib ta oma mälestustes Euroopa Liidu selgrootut välispoliitikat. Eriti ebaõnnestunuks peab Patten Venemaa–suunalist poliitikat ning tunneb muret USA pärast, kes üha enam eemaldub omaenese püstitatud väärtustest. Nii oma mälestustes kui ka arvukates ajakirjanduses ilmunud artiklites rõhutab Patten multilateraalse lähenemise ning rahvuslike huvide arvestamise tähtsust rahvusvahelises koostöös.

Lord Christopher Francis Patten – sündinud 12. mail 1944, hariduselt ajaloolane – liitus konservatiivide parteiga 1966. aastal ja oli kaks aastat (1990–1992) selle liider. Konservatismist räägib ka tema esimene raamat “The Tory case” (1983). Alates 1979. aastast kuulus Patten parlamenti, 1989–1990 oli keskkonnaminister. 1992. aastal sai temast Hongkongi viimane kuberner, kes valmistas ette Briti viimase tähtsaima koloonia üleminekut Hiina Rahvavabariigi koosseisu 1997. aasta suvel. Selle perioodi kogemusi ja mälestusi koondab raamat “East and west: the last Governor of Hong Kong on power freedom and the future” (1998).

1998–1999 juhatas Patten Põhja–Iirimaa sõltumatut halduskomisjoni, 1999–2004 oli Euroopa Komisjoni välisvolinik. Praegu on Patten Oxfordi Ülikooli kantsler.

2004. aastal kandideeris Chris Patten Euroopa Komisjoni presidendi kohale, kuid ei saanud Prantsusmaa ja Saksamaa toetust. Valituks osutus portugallane José Manuel Durao Barroso. Kaido Jaanson kirjutas selle kohta 2. juulil 2004 Pärnu Postmehes („Europaradoksid”):
“...valiti protsessi käigus, kus ridamisi taandas end üks või teine algul sobivana väljapakutud ja tundunud kandidaat. Näiteks inglane Christopher Patten, kelle kogemusi nii sise- kui ka välispoliitilises tegevuses on küll raske kesiseks pidada. Valiti lõppeks see, kes valijaile (riikidele, täpsemalt küll valitsustele) sobivaim ja vastuvõetavaim, kel vähem vastaseid, mitte see, kes parim ning võimekaim esimehe ametiks.” Nii nagu Hongkongi viimase kubernerina oli Patten seda otsekohesem, mida lähemale tuli koloonia üleandmine Hiinale, nii muutus ta toon teravamaks ka Euroopa Komisjoni voliniku ametist lahkumisel, Euroopa Parlamendis Strasbourgis tuli kuulata tavatult karme sõnu Moskva aadressil.

Pärast kodumaale naasmist tõsteti Patten peeri seisusesse – *Lord Patten of Barnes*.

President Arnold Rüütel andis 2005. aastal Chris Pattenile kui Eesti Euroopa Liiduga ühinemise toetajale Maarjamaa risti I klassi teenetemärgi.

Chris Patteni 2006. aastal ilmunud raamat "Cousins and strangers: America, Britain and Europe in a new century" on eespool mainitud "Not quite the diplomat" revideeritud, Ameerika lugejatele orienteeritud väljaanne, mis sisaldab lisapeatükki "Happy families".

Nii "Not quite the diplomat"(2005) kui ka "Cousins and strangers" (2006) on peagi kättesaadavad Eesti Rahvusraamatukogus.

Hea ülevaate Chris Patteni avarast mõttemaailmast ja välispoliitilistest vaadetest annavad eestikeelsed intervjuud: "Chris Patten: välispoliitika ei seisne välismaalastele meeldimises" (Sirp: Diplomaatia, 4. nov 2005, lk 2-5) ja "Chris Patten: peame Venemaa suhtes silmad lahti hoidma" (Postimees, 29. okt 2005, lk 15).